

Український Народний Одяг

Костюм міщанства Київщини. Перша половина XIX ст.

Ми розпочинаємо розповідь про український народний костюм. Сьогодні ми поговоримо про його вигляд за часів Київської Русі.

Вигляд і склад народного одягу залежить від місцевості (гірська, степова та інші), традицій народу. Саме про те, що історія українського костюма генетично пов'язана з традиціями Київської Русі, свідчать археологічні розкопки а також давньоруські писемні пам'ятки. Так, в Іпатіївському літописі згадується кожух, у "Слові о полку Ігоревім" – кожух і опанча, в інших джерелах – сорочка, ногавиці, плащ (корзно), свита, клобук, вінець тощо. А коли ви зайдете до Софії Київської то на її фресках побачите зображення одягу не тільки князівської сім'ї, а й музикантів, мисливців.

Костюм давньоруської селянки був самобутнім та барвистим. Він складався з довгої сорочки, поясного одягу у вигляді одного або двох незшитих (а пізніше двох частково зшитих) полотнищ орнаментованої або картатої (квітчастої) вовняної тканини (дві запаски, плахта, поньова). На голові у дівчини був вінець, а у заміжньої жінки – рушникоподібний шматок тканини, що накидався на багато прикрашений, твердий, виконаний з дорогої тканини головний убір, яким щільно закривали волосся. На ноги одягали плетені або шкіряні постолі.

Комплекс чоловічого селянського одягу складався із сорочки до колін, що одягалась навипуск та підперізувалась шкіряним або в'язаним поясом, а також нешироких штанів (портів, гачів). На поясі кріпилися різні необхідні речі – кресало, гребінь, невеликий ніж. Головний убір становила валяна шапка, взуттям служили личаки або шкіряні постолі. У прохолодну пору року одягали сукняну свиту, взимку – хутрянний кожух.

Костюм простого міського люду був близьким до селянського. Городянки також носили довгу сорочку та незшитий одяг типу обгортки або запаски. На голову дівчата одягали вінець, а жінки – очіпок, який прикривали рушникоподібним вбранням із білої тканини (убрус, намітка). Але значно різноманітнішими були прикраси.

Міський одяг відбивав соціальне розшарування населення. Рядові городяни – ремісники, дрібні торговці, обслуга – звичайно були вихідцями із сільської місцевості, а тому й продовжували носити одяг, близький до сільського. В той же час, коли бідні городяни вживали, як і селяни, саморобні тканини із льону та вовни, а покупні – тільки для оздоблення, то заможні верстви – переважно шовкові тканини, парчу, оксамит, високоякісне сукно, дорогі хутра.

У міському костюмі порівняно з сільським налічувалася велика кількість предметів. Заможні городянки носили не полотняні, а шовкові сорочки з глибоким вирізом. На верхню частину сорочки надягали ліф із вузькими рукавами, які застібалися або зашнуровувалися. Спідниці

та ліфи робили з дорогих тканин: штофного шовку, атласу, парчі. На голову надівали шапки-кораблики овальної форми з шовку, оксамиту або парчі.

У чоловічому одязі городян обов'язковим комплектом був жупан із саморобного сукна. Він підперезувався широким поясом, якість якого свідчила про заможність власника. Жупан носили з кунтушем – верхнім одягом із довгими рукавами або прорізами для рук, який іноді підшивався хутром. Тодішня мода вимагала найяскравіших кольорів – як сукна, так і матерій. Чорні та взагалі темні кольори вживали лише для печальних (траурних) або так званих смирних (жалобних) убрань. За увявленням часу яскраві кольори викликали повагу, і тому царі наказували керівним особам в урочистих випадках, коли потрібно було впливати на народ, з'являтися у барвистому одязі. Кольори були різноманітними, але переважав червоний із багатьма відтінками. Навіть духовні особи носили рясні червоних кольорів.

В зимовий час населення Київської Русі носило хутряний одяг: більш заможні – з дорогого хутра (горностая, соболя, лисиці, бобра, тощо), бідніші – з дешевого. У XIII ст. Знатні жінки прикрашали краї одягу горностаєм. Ширина таких обшивок (іноді від землі до колін) свідчила про їхню заможність. Жінки середнього достатку носили шуби з білки.

Комплекс костюму завершувало взуття – у селян плетене із стеблин і кори (личаки) або стягнуте з грубої шкіри (постоли), у городян – із дорогої м'якої різнокольорової шкіри. Личаки були прямого чи косоного плетіння, залежно від місцевої традиції. На відміну від селянок городянки і представниці панівних станів ходили в чоботях. Шкіряне взуття вичиняли із шкур коней та великої рогатої худоби.

Одяг заможних селянок Київщини.
Кінець XVIII - перша половина XIXст.

Типи жіночого київського костюма періоду Київської Русі